UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

РІДНА КНИГА

НА ЧУЖИНІ

МІСЯЧНИК — ОРГАН «КНИГОЦЕНТРУ»

1 Річник Січень 1949 р. Число 1

«*Енеї*.
Ю. Нарбута
(до 150 - річчя Енеїди Котляревського)

Зміст: «Криза української книги» (редакційна), В. Порський: «Сила українського слова (150—річчя «Енеїди» Котляревського)«. «Мета та завдання Книгоцентру». Огляди—В. Порський: «Книга — найкращий подарунок дітям", «Де знайти літературу до січневих національних свят?», «До календарного сезону». Україніка. Рецензії. Нові видання. Сторінка приятелів та читачів української книги. Хроніка. Ювілеї 1949 року. Л. Мосендз (некролог). Запити та відповіді Оголошення.

Бібліографічно-рекомендаційний місячник

»РІДНА КНИГА НА ЧУЖИНІ«

„The Ukrainian Book in Foreign Countries“ — „Das ukrainische Buch in der Fremde“
„La livre ukrainienne à l' étranger“

орган об'єднання українських авторів, редакторів, критиків, графіків, видавництв, друкарень та книготорговель — скорочено — «КНИГОЦЕНТР»

Виходить першого числа кожного місяця

Редакційна Колеґія: дир. Володимир Дорошенко, проф. В. Порський та проф. Віктор Доманицький

Адреса Редакції: Prof. W. Domanyckyj, 13a **Regensburg**, Paul Heysestraße 6/167, Germany, U. S. Zone, Europe

Адреса Адміністрації: **„Buchzentrale“**, 13b **München 2**, Dachauerstraße 9/I, Germany, U. S. Zone, Europe

Від Управи «Книгоцентру»

Дорогий брате—читачу!

Багато серед українців є таких що звикли змалечку шанувати й любити рідну українську книгу, знаючи, *що рідна книга це найвірніший приятель культурної людини.* І нині ці аматори рідної книги, блукаючи світами, хоч і як часом буває їм скрутно на гроші, не можуть обійтися без рідної книги: якщо не мають за що купити книги, то бодай її позичають і читають. Тільки сучасне правне й матеріяльне положення аматорів української книги не таке, щоб купувати собі книжки на власність, заводити великі книгозбірні (бібліотеки), хоч би і з рідних — українських книг. Особливо це торкається українських скитальців у Західній Німеччині.

Та є порятунок! — *Кооперація* завжди бувала і є «дитиною злиднів»! Стже, — і в цьому випадку — щодо улюблених рідних книг *треба аматорам, приятелям та читачам української книги кооперувати зо своїми сусідами — такими ж аматорами української книги, — об'єднуватися з ними в самоосвітні гуртки (кружки), — в гуртки приятелів і читачів української книги,* а відтак на спільні кошти закуповувати цікаві книги, спільно їх читати, дискутувати над прочитаним, тощо.

Щоб уникнути формальностей та проволікання треба закладати ці гуртки *при вже існуючих українських організаціях:* кооперативах, просвітах, народних домах, парафіяльних громадах, жіночих організаціях, клюбах, пластових організаціях, організаціях молоді, при школах, бурсах, тощо. Щойно там, де ще нема жадних українських організацій, — треба закладати самостійні самоосвітні гуртки.

Коли гуртків в якійсь країні буде чимало, — вони можуть об'єднатися в *Краєвий Союз Приятелів і Читачів Української Книги,* а ці союзи на Всесвітовій конференції Приятелів і Читачів Української книги можуть створити *Світову Федерацію.*

Ця мережа організацій книголюбів подбалаб про організацію *мережі українських бібліотек та читалень,* про їх справне ведення, про спільний закуп книг для них, про видавання книг, тощо.

Управа «Книгоцентру» піддаючи цю ідею Вам під розвагу, *кличе Вас узятися за її здійснення в Вашій околиці* — серед Ваших сусідів, приятелів і знайомих.

Закладайте самоосвітні гуртки!
Закладайте книгозбірні й читальні при них!
Об'єднуйте гуртки книголюбів у Союзи!

Про Ваші досягнення та успіхи на цьому полі негайно *подавайте відомості до «Книгоцентру»,* до його органу «Рідна Книга на Чужині». Всі українські газети просимо передрукувати цей заклик.

Адреса «КНИГОЦЕНТРУ»: **„Buchzentrale“,**
München 2, Dachauerstraße 9/1, Germany, U. S. Zone, Europe.

Від Управи «Книгоцентру»

Цією дорогою Управа «Книгоцентру» просить:

1. Всі українські органи преси та видавництва поза межами Німеччини стало висилати (на обмін виданнями) на адресу «Книгоцентру» по два примірники всіх своїх видань (один — для мандрівної виставки, другий — для редакції органу «Книгоцентру») та свої цінники;
2. Книготоргівлі, кіоски, кольпортерів поза межами Німеччини — подати «Книгоцентру» свої точні адреси;
3. Всіх авторів, редакторів, критиків, ґрафіків, ілюстраторів, любителів, приятелів та читачів української книги — надсилати інформації та поради щодо заходів для пожвавлення обороту з українськими виданнями, а до журналу — короткі хронікарські замітки про свою працю й пляни на майбутнє та листи.

Інші українські газети й журнали Управа просить передрукувати цей заклик.

Адреса «Книгоцентру»:

Buchzentrale, München 2,
Dachauerstraße 9/I, Germany, U. S. Zone, Europe.

LEONID W. BACHYNSKY
3425 BROADVIEW RD.
CLEVELAND, OHIO U.S.A. 44109

Криза української книги

Винахід механічного друкування книг сильно змінив життя людства: мислителі, письменники, поети, вчені, винахідники раптом одержали можливість швидко й далеко ширити свої думки, свої ідеї, свої винаходи в масах людности,—приєднувати собі однодумців, освічувати та перевиховувати читачів своїх творів. А після того, як з'явилися твори чеха Яна Амоса Коменського, що перший жадав навчання в школах рідною мовою школярів, та твори німецького філософа Гердера, що ясно провів межу між державою й нацією, все більше й більше зростає попит на «рідну» книгу с. т. на книгу друковану рідною мовою читача. Книги міжнародного характеру — в мовах: латинській, грецькій, французькій витіснюються книгами в рідній мові читачів, — книга прибирає своє національне обличчя. І з того часу, крім свого загально-освітнього та загальновиховного значення, набирає вона ще і значення націотворчого: вона об'єднує й цементує атомізовані народи, привчає їх до рідної літературної мови, пробуджує в них свідомість відрубности й самобутности рідної культури, пробуджує бажання й змагання до самостійного політичного й економічного життя. Тому найбільші патріоти й національні провідники всіх поневолених та обездолених народів завжди намагалися якнайбільше ширити рідну книгу в масах свого народу. Тому в багатьох неоднонаціональних державах влада переслідувала рідну книгу недержавного народу (гуситські книги в Чехії, заборона українського друкованого слова в Росії р. 1876). Тому не раз уже в історії людства чільні провідники недержавних народів виходили на еміґрацію і там на чужині творили осередки продукції вільної — нескаліченої рідної книги (Коменський і Масарик, Драгоманів, тощо).

Історія українського народу не становить вийнятку: «Енеїда» Котляревського, «Кобзар» Шевченка, «Лис-Микита» Франка, «Історія України» Аркаса, «Історія України» Грушевського, «Розмови про сільське хозяйство» Євгена Чикаленка,—все це книги, які десятками тисяч розійшлися поміж українцями і перевели величезну національно—освідомну працю. І так само, як і в інших недержавних народів, рідна книга українців на рідній землі стало терпить переслідування та мусить шукати сприятливіших умов на чужині.

В житті сучасних українців поза межами рідного краю рідна книга набирає ще більшого націотворчого значення. Багато українців живуть розпорошено й ізольовано поміж іншими—чужими народами. Оточені чужонаціональною стихією вони забувають рідну мову, рідні звичаї, втрачають почуття приналежности до українського народу, до його культури. Єдиним лучником, засобом зв'язку їх з рідним народом, з рідною культурою стають листи та друковане слово (газети, журнали, книги, лекції позаочного навчання). Видання періодичні й неперіодичні починають заступати їм рідну церкву, рідну школу, рідний край. Тому важно, щоб творці української книги: письменники, поети, вчені, фахівці не переставали їх писати, а українські видавництва не переставали їх видавати.

Тим часом саме тепер українська книга, як і всі українські національно-культурні установи та заходи, переживає глибоку кризу—зовнішньо-економічну й внутрішньо-мериторичну. Головний осередок творення й продукції української книги ось уже три роки знаходився в західніх зонах Німеччини. Але нині з огляду на виїзд із цих зон українських скитальців, а головне внаслідок переведеної тут грошової реформи, що підрізала матеріяльне життя українських скитальців, попит на українську книгу сильно зменшився, збут української книги впав на найнижчий рівень, у видавництвах та книгарнях залежуються майже повні наклади українських книжок, і видавництва примушені гальмувати або й зовсім припиняти друк нових книг, а слідом за тим і автори примушені припиняти свою творчу працю.

З другого боку, беручи внутрішньо-мериторично, не всі ті українські книги, що видані на чужині за останні три роки (1945—1948), заслуговують на їх розповсюдження. Про деякі з них, на жаль, треба сказати, що було б ліпше, якби автори їх не писали, а видавці їх не видавали і не розповсюджували. Деякі книги в умовах зруйнованої війною Европи і гострого голоду на будь-яку українську книгу видані на швидку-недбало або технічно недосконало. Натомість багатьох книг, з погляду національних інтересів дуже цінних і потрібних, ніхто ще на чужині не видав або не перевидав. В царині видавання українських книг на чужині панує повна безпляновість та анархія.

Необхідні організовані дружні зусилля—заходи цілої української інтеліґенції, без огляду на те, де саме—в якій країні вона перебуває, щоб розірвати це блудне коло, щоб оживити оборот з українською книгою і відновити процес друкування та творення дійсно високоякісної і конче потрібної а рівночасно приступної щодо ціни української книги. Усунути або бодай злагіднити згадані недоліки в українській книжковій справі на чужині і поставив собі за мету »Книгоцентр«.

Редакційна Колеґія »Рідної Книги на Чужині« —органу »Книгоцентру«, все буде намагатися вести цей орган так, щоб помогти «Книгоцентрові« в його заходах. З другого боку «Рідна Книга на Чужині» буде відбивати на своїх сторінках інтереси й побажання прихильників та читачів української книги, щоб цим способом допомогти видавцям і авторам стати на шлях видавання найбільш потрібних і попитуваних творів. Масовий попит на українську книгу дасть можливість збільшити ви-

соту накладів та знизити продажну ціну на неї, а рівночасно й піднести її якість.

Ці поліпшення в царині книгарської справи своєю чергою спричинилися б до дальшого збільшення попиту на українську книгу та до збільшення її освітнього й виховного впливу.

Тому Редакційна Колеґія »Рідної Книги на Чужині« щиро кличе всіх робітників, прихильників і читачів української книги стати в лави активних співробітників, дописувачів і добровільних кольпортерів нашого місячника »Рідна Книга на Чужині«.

Редакційна Колеґія.

Сила українського слова

(150-річчя «Енеїди» Котляревського)

Соту річницю «Енеїди» Котляревського ми святкували в 1898 році на «нашій не своїй землі». В умовах царського режиму, який не визнавав українського слова, в умовах глибокої реакції сторіччя це відзначено було на Україні статтями російською мовою.

На Українському П'ємонті — в Галичині Наукове Т-во ім. Шевченка одмітило цей ювілей величавою академією. Іван Франко, Михайло Грушевський, Степан Смаль-Стоцький, Осип Маковей виступали тоді з яскравими статтями і доповідями.

Нині святкуємо сто п'ятидесяту річницю ще в сумніших обставинах, вже зовсім на чужій землі, але не гасючи в собі надію, що «наша земля» таки буде «своєю» для української нації.

За ці п'ядесят років, що пройшли з того часу, багато чого змінилося в ставленні суспільства до Котляревського. Перед самою революцією 1905 року, в передранкові дні нашого національного відродження ім'я і діло Котляревського використані були як символ і запорука грядучого визволення. Полтавське свято Котляревського 1903 року, відкриття скромного пам'ятника, перетворилося на першу демонстрацію соборницько-державних ще не сформулованих ясно вимог. Під плащиком пошани до українського письменника велася боротьба за вільне українське слово. Це було ясно всім. Революція 1905 року символом національних прагнень зробила іншу постать—Шевченка, але Шевченків пієтет перед Котляревським освячував і його ім'я, як ім'я Шевченкового попередника.

Революція 1917 року цілком перенесла центр ваги на Шевченка, як національного пророка і провісника волі. Котляревський одійшов на полицю клясиків, що їх усі знають, цінять, шанують, вивчають у школах. Його ім'я не запалювало серця так, як п'ятнадцять років перед тим на першому національному, соборному українському з'їзді в Полтаві 1903 року.

І от ім'я Котляревського знову повстає перед нами на еміґрації в 150-ту річницю його безсмертної Енеїди. Ім'я це знову набуває якоїсь притягаючої сили. Ми знову схиляємо голову перед людиною, яка в чужій і навіть ворожій стихії висунула примат українського слова. Всі зусилля історичних обставин, всі намагання російських урядових сфер денаціоналізувати українську інтеліґенцію розбилися об українське слово, яке залунало так несподівано і з такою силою, що не тільки припинило той процес денаціоналізації, а, навпаки, дало великий поштовх, влило нові сили, запалило нові надії для української національної ідеї. 150 років тому живий духом, живим словом Котляревський звертався до живих сучасників після недавно пережитої руїни автономії Гетьманщини та Запоріжжя.

Ми живемо серед такої ж руїни. Перед нами також примара денаціоналізації і тому згадка про чарівну силу українського слова, що 150 років знайшло вихід з руїн на широке поле, присвічує й нам гарячою надією на силу слова, силу нації побороти все і вийти з руїн.

За всі три роки еміґрації Котляревському не було присвячено жодної згадки. Лише газета «Неділя» з приводу виступу в Швайнфурті театру імені Котляревського вмістила на своїх шпальтах великий його портрет, але це було зроблено без усяких натяків, без ближчого зв'язку з текстом. Ставили «Наталку Полтавку» по різних еміґраційних театрах десяток разів. З творів Котляревського «Наталка Полтавка» видана була в 1946 р. в Маннгаймі, а Енеїда навіть двічі: в Міттенвальді в 1947 році вийшло шкільне скорочене циклостилеве видання «Енеїди» з передмовою проф. Марії Пшепюрської та в 1948 р. у видавництві «Заграва» — повний її текст.

В. Порський.

ВІД УПРАВИ «КНИГОЦЕНТРУ»

(Пресовий фонд)

Дорожнеча типографського друку та паперу в Баварії не дозволяє Управі «Книгоцентру» розширити свій орган—місяник до такого розміру, щоб вповні охопити всі проблеми, зв'язані з творенням та продукцією української книги. Тому Управа «Книгоцентру» примушена звернутися до творців, продуцентів, аматорів, приятелів і читачів української книги з горячим проханням:

Жертвуйте на пресовий фонд «КНИГОЦЕНТРУ»

Мета та завдання Книгоцентру, шляхи його праці

(§§ 5—6 його статуту).

5. Метою Книгоцентру є стало піклуватися про долю української книжки шляхом гармонізації та координації поодиноких процесів на шляху від автора книги до її читача, тобто процесів оцінювання твору, його редаґування, мистецького й технічного оформлення, розмножування, брошурування, пропаґанди та розповсюдження, — завжди з єдиною метою, щоб дати українському читачеві високоякісну, загагально-корисну і рівночасно приступну щодо ціни українську книжку. Отже, Книгоцентр є професійно-громадською організацією.

6. Цієї мети Книгоцентр має досягати такими заходами:

а) Шляхом організації публічних змагань (конкурсів) між авторами на певні наперед означені роди творів або певні теми і видачі переможцям у змаганнях високих премій викликати появлення нових, незнаних висококваліфікованих українських авторів та нових високоякісних творів українською мовою.

б) Шляхом видавання вже знаним авторам літературних стипендій, продукційних позичок та підписування з ними авторських договорів з видачею авансів (зачетів) поставити вже знаних українських авторів у відповідні для їх творчої праці умови життя й побуту.

в) Шляхом вироблення нормального договору між автором і видавцем ґарантувати стабільність їх взаємин та сприяти усуненню зловживань і непорозумінь.

г) Шляхом запрошення для оцінки творів перед їх друком (опінювання) висококваліфікованих жюрі чи рецензентів, а по видрукуванні—висококваліфікованих критиків і високої оплати їх праці стало переводити селекцію (добір) та одобрювати до друку завжди лише найкращі, високоякісні твори і бракувати та не одобрювати до друку твори слабші.

ґ) Шляхом організації змагань (конкурсів) між видавництвами щодо мистецького й технічного оформлення і видачі високих премій графікам і ілюстраторам та видавцям—переможцям у змаганнях стало підвищувати рівень мистецького й технічного оформлення видань.

д) Шляхом організації кредитового посередництва й видачі продукційних позичок поступовим видавництвам змагати до зростання й розбудови найпоступовіших та найуспішніших видавництв.

е) Шляхом комасації існуючих видавництв або організації нового великого українського видавництва на акційних, кооперативних чи громадських засадах, яке видавало б видання найбільш попитувані широкими масами української еміґрації і то—великими накладами, домагатися піднесення якости українських видань та зниження їх собівартости і продажної ціни.

є) Шляхом організації спільного закупу паперу та поліграфічних матеріялів на фабриках великими партіями знизити собівартість українських видань.

ж) Шляхом організації центральної книжкової біржі і сталих та мандрівних книжкових виставок при ній сприяти скоршій і ширшій інформації книготоргівців і читачів про новіші і старші видання, авторів та видавців—про характер і розмір попиту на книжку.

з) Шляхом видавання книгознавчого органу, генеральних цінників, проспектів, адресарів, плякатів, фільмів, організації свят і днів української книжки, викладів, тощо посилити інформацію широких мас українських читачів про українських авторів та про українські видання й цим сприяти розширенню українського книжкового ринку та піднесенню попиту на українську книжку.

і) Шляхом піддержування ініціятиви організації центрального книжково-експортного бюра і мережі закордонних збутових експозитур сприяти скорішому збуту українських видань за межами Німеччини та швидкому обороту капіталів в українських видавництвах.

и) Шляхом узгіднювання цін на видання відповідно до їх якости та попитової вартости та усталювання (реґуляції) розмірів авторських і артистично-малярських гонорарів, гонорарів рецензентам і критикам, заробітків видавництв, друкарень, книготоргівців і кольпортерів та норм оплати праці в усіх цих підприємствах змагати до зниження собівартости і продажної ціни української книжки, що спричиниться до розширення її ринку та піднесення на неї попиту.

к) Шляхом піддержування діяльности великих гуртівень українських книжок полегшити і прискорити авторам і видавцям збут своїх творів і видань, а книготоргівцям, кольпортерам та читачам набуття цих видань на найдогідніших умовах.

л) Шляхом створення Інституту Української Книги стало досліджувати недоліки й дефекти української книжкової справи та шукати шляхів для їх усунення чи бодай злагіднення.

ОГЛЯДИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

Книга—найкращий подарунок дітям

З року в рік все збільшується продукція хороших дитячих книжок, які можуть стати за найкращий подарунок.

Видавництва «Нашим Дітям», «Прометей», «Українське Слово», Кооператива «Пласт», «Українська Книга»—«Час» випустили низку книжок, що можуть вже конкурувати з довоєнною продукцією в краю.

На першому місці можемо поставити книжку Ігоря Федева і Вал. Золотопольця «Син України», перевидану В-вом «Час». Ілюстрована багато кольоровими малюнками В. Залуцького повість про українського Робінзона, пригоди якого розгортаються на історичному тлі, була найлюбішою книгою українського підлітка (10—15 р.).

До такої ж категорії українсько-казкової тематики, але в скромнішому оформленні належать поема-казка Р. Роляника «Хлопці з зеленого бору» з ілюстраціями М. Михалевича та оповідання-казка Миколи Погідного «Гетьманська булава» з мал. В. Цимбала (обидві—вид. «Нашим Дітям»—ОПДЛ)

Цікаві оповідання з великокнязівських часів за літописом дає книжка Антона Лотоцького: «Княжа Слава», двічі перевидана на еміґрації: один раз у 1946 р. фотоспособом з друкованого видання Укр. В-ва Краків—Львів і друге в Авґсбурґу в 1948 р.

З казкової літератури найкращі видання: 1) «Летючий корабель» та інші українські народні казки ч. І (В-во «Нашим Дітям» ОПДЛ) 6 казок, ілюстрованих сильветками М. Михалевича, 2) «Українські народні казки» З народних уст записала Марія Лук'яненко (на обкладинці: Марія Домонтович)—26 найпопулярніших казок, ілюстрованих двокольоровими малюнками М. Михалевича («Прометей»). 3) Байки Івана Франка «Коли звірі говорили» — перекази тваринного епосу з ілюстраціями Е. Козака (В-во «Нашим Дітям»). З літературних казок на першому місці треба поставити добре видану байку Дм. Соловія «Звірячий Зимовник», написану в дусі укр. фолклору чудесною мовою і оформлену малюнками М. Михалевича («Прометей»). В тому ж видавництві появилася казка І. Багряного «Про лелек та Павлика-мандрівника», ілюстрована простенькими малюнками самого автора.

Прекрасним подарунком може бути книжка Р. Завадовича «Казка-вигадка смішна про ведмедя-ласуна», щедро прикрашена гарними на цілу сторінку і поміж текстом рисунками В. Вербицького.

Приємне враження і змістом і оформленням справляють дві книжечки М. Підгірянки з дотепними ілюстраціями Е. Козака. Це віршована казочка—«Брисько, гуска і лисичка» та оповідання у віршах «Кравчиня Маруся» (чиє видання, — не позначено).

З перекладних казок на подарунок може придатися книжка Г. Х. Андерсена «Дванадцять казок» (вид. Пу-гу з дуже невисокої якости ілюстраціями.

Прекрасно оформлену книжечку Теодора Шторма (на книжці стоїть чомусь: Сторм) під заголовком «Юрчик-Мандрівник» видала Гуртівня паперу в Авґсбурґу (1947 р.). Малюнки Ельзи Венц-В'єтор роблять цю книжку особливо приємним подарунком для дітей молодшого віку.

Нарешті для найменших (3—5 років) маємо гарненьку книжечку «Діти, одгадайте», всю включно до тексту виконану графічним способом найкращим ілюстратором дитячих книжок О. Судоморою.

Б. Порський.

Де знайти літературу до січневих національних свят

Щороку святкуємо дві величні дати—22 січня 1918 р. — проголошення на Софійській площі в Києві самостійности і незалежности України та 22 січня 1919 року—проголошення об'єднання українських земель в одну Соборну Українську Державу. Щороку згадуємо трагічний день 29 січня 1918 року, коли в героїчному поході проти більшовиків на захист батьківщини згинуло під Крутами 300 українських юнаків.

І щороку стаємо перед питанням, де знайти літературу для доповіді і потрібний мистецький матеріял для відповідних академій і вечорів.

Поки не буде видано добре складеного збірника матеріялів, доводиться користуватися тим, що є під руками. В першу чергу можуть придатися статті по газетах та журналах, що з'явилися вже тут, на новій еміґрації. Крім того, маємо на увазі й нечисленну літературу окремих публікацій, рефератів, статтей і збірників матеріялів.

З газетних і часописних статей одмітимо:

До дня 22 січня 1918 і 1919 р. р.:

1. Четвертий Універсал Укр. Центр. Ради. «Укр. Вісті», 1948, ч. 8 (160): «Укр. Трибуна», 1948, ч. 4 (126).
2. «Бібліотека Укр. Державника» ч. І. В річницю укр. державности 22 січня 1946 р. ст. 5—10.
3. «Бібліотека Укр. Державника» ч. 3. Свято державности. На чужині, 1947, ст. 1—9. Зміст: 1) Від Уряду УНР 22 січня 1947 р.; 2) IV Універсал; 3) Відозва УНР в 20-ту річницю IV Універсала.
4. М. Грушевський. 22 Січня «Проблеми», ч. 1—2, ст. 3—4.
5. Петрів Всеволод, ген. Політичне значення актів 22 Січня 1918 і 22 січня 1919. «Студ. Шлях», 1947, ч. 1—2, ст. 4—6.
6. Олесіюк Т. Ідея укр. соборности. «Проблеми», 1947, липень, ст. 18—19.
7. Зореславич М. В 30-ту річницю Великих Днів. «На Чужині», 1948, ч 4 (67).
8. Феденко Панас. Роковини самостійности і соборности. «Наше Життя», 1947. ч. 3 (98).
9. Ю. Д. Історичне значення московсько-української війни і акту 22 січня. «Укр. Вісті», 1948, ч. 8 (160).
10. Чорногірський О. 22 січня. «Аванґард», 1948, ч. І (7), ст. 4—5.
11. О. Ч. Самостійність, вільність, незалежність «Пу-Гу», 1948, ч. 4, ст. 6.
12. Дольницький М. У свято державности і соборности, «Хр. Шлях», 1947, ч. 3 (51), ст. 1—2.
13. Бойдунник О. 22 січня на тлі внутрішньої політики. «За Самост.», 1948, ч. 1—2 (13—14), ст. 1—9.
14. Дедалевський Я. Українська Держава. «За Самост.», 1947, ч. І—ІІ, ст. 3—4.
15. 30 років тому. «Орлик», 1948, ч. І, ст. 4—7.
16. За Державу. В 30-ліття IV Універсалу. В-во «Сурма», На чужині, 1948. (Збірник статей Я. Дедалевського, В. Поліщука та чотири без підпису; поезії М. Новосельського, П. Тичини, Р. Завадовича, Дажбожича, Є. Маланюка).
17. Мох. Як прийшло до 22 січня 1918 р. «На Сторожі», 1947, ч. І (20), ст. 6—16.
18. Сосновський М. У свято самостійности. «Час», 1948, ч. 4 (121).
19. «Укр. Трибуна», 1948 ч. 4 (126) — три статті: передова, В. Горошка. М. І.

Крути:

1. О-ко В. Крути. «Аванґард», 1948, ч. І (7), ст. 8
2. Розгін Іван. Дні Крутів. Спогади учасника. «Пу—Гу», 1948, ч. 4.
3. Коваленко В. Крути. «На Чужині», 1948, ч. 5 (68).
4. Феденко Панас. Трагедія під Крутами. «Наше Життя», 1947, ч. 4 (94).
5. Бій під Крутами. «Наш Шлях», М., 1946, ч. 1—2, ст. 5—7.
6. Кашубинський Роман. Українські Термопили. «Укр. Трибуна», 1948, ч. 6 (128),
7. Крути. «Укр. Трибуна», 1947, ч. 7 (31).
8. М. С. Крути. «Час», 1947, ч. 4 (69).

Мистецький матеріял:

Поезії: Стефанович О.: Крути. «Аванґард», 1948, ч. І (7), ст. 8 (уривок) та «Наш Шлях», М., 1946. ч. 1—2, ст. 7—8 (цілість).

Лятуринська О.: Рік 1648—1918. »Укр. Трибуна», 1948, ч. 6. (128).

Маланюк Є.: Київ; Клен Юрій: Володимир. «Укр. Трибуна», 1948, ч. 4 (126).

Орест Михайло: 22 січня. «Наше Життя», 1946, дод. 3.

П. О.: На полі слави. Містерія. Уривок, «На Сторожі», 1947, ч. І (20), ст. 3—5.

Ілюстративний матеріял для оформлення сцени:

1. Портрет М. Грушевського. «Укр. Вісті», 1948, ч. 8 (160).
2. Київ. Будинок Центр. Ради. «Час», 1948, ч. 3 (68); «Нове Життя», 1947, ч. І (96), ч. 3 (98).
3. Софійська площа. «Укр. Трибуна», 1948, ч. 4 (126).

В. Порський.

До календарного сезону

Календар після Святого Письма і Кобзаря — найбільш поширена в народі книга. Є багато різних типів календарів, починаючи від невеличкого «календарця», де подано лише необхідні календарні відомості за місяцями року, і кінчаючи великими літературно-мистецькими календарями-альманахами, змістом своїм пристосованими до історичних пригадок того чи іншого року та до підведення підсумків політичного і культурного життя минулого року. До другої світової війни кожного року видавали їх по декілька різного характеру в залежності від того шару суспільства, чиї потреби мав він задовольняти. Останній старого типу великий календар-альманах виданий був Українським Видавництвом Краків-Львів на 1944 рік. На 1945 рік Ю. Тищенко в Празі за редакцією В. Дорошенка готував до видання альманах-календар, але не встиг його випустити. Вийшов лише Кишеньковий календарець Ю. Тищенка, який щоправда вмістив чимало практичних відомостей.

На 1946 рік для українців-еміґрантів у Німеччині видано було загальною кількістю 12 календарів, 2

стінних календарі, один відривний місячник, два календарі-карточки («Бистриця» і Д. Кос.), п'ять кишенькових календарців (Апостольська Візитатура, І. Тиктор, Ліґа укр. політв'язнів, Спілка «Укр. Мистецтво» та Гуртівня паперу Я. Пастушенка); крім того «Союз українських пластунів-еміґрантів« видав «Пластунський календарець» з графічною обкладинкою роботи М. Михалевича, а «Церковне Постачання» (А. Білоус) видало перший повоєнний Календар-Альманах з досить просторою літературно-науковою частиною (оформлення П. Мегика).

1947 рік щодо кількости календарів був рекордним: всього видано 25 різних видів, Стінних календарів випущено 4, календарців— 13 (Православний—Ляндсгут, Ліґи укр. політв'язнів, Інформатор еміґранта—Міттенвальд, з досить значною інформаційною частиною, Спортовий календарець «Гарт», Блокнот Укр. Вістей двох типів: книжечка і блокнот та ще календарці «Універсальної Бібліотеки» та «Укр. Слова» — Реґенсбурґ, Тиктор—Інсбрук, Гуртівні паперу—Авґсбурґ, «Бистриці» — Ганновер, Мюнхенський та Ашаффенбурзький календарці). Спеціяльних календарів на 1947 р. видано було чотири (Православний церковний календар—Мюнхен-Еслінґен, Шкільний календар-нотатник «Приятель юнака»—Міттенвальд з математичним та іншими довідниками; Спортовий довідник—Реґенсбурґ та Технічний календар інж. П. Кандискалова—Авґсбурґ, в яких спеціяльна довідкова частина значно переважала над календарною. Крім того, на 1947 рік видано було три календарі-альманахи («Українського Слова»—Реґенсбурґ, «На чужині» Української книгарні—Авґсбурґ та кооп. «Лябор»—Мюнхен). Оригінально задуманий реґензбурзький Культурно - мистецький Календар-альманах подавав добірний, різноманітний і свіжий літературний матеріял і мав, здається, найбільший з цих трьох Календарів-Альманахів успіх.

Як пам'ятку в кінці 1947 року перевидано було Календарець українського повстанця на рік 1947, що виходив підпільно в Краю. На жаль, ми не маємо точних даних про висоту накладу календарів на 1947 р., але вона не була малою. Календарець в-ва «Бистриця», наприклад, появився в кількості 5.000 прим. Книжковий ринок був над міру заповнений календарцями на 1947 р.: вони не розійшлися, і це трохи обнизило календарну гарячку в наступному році. Загальна кількість їх з 25 знизилася до 19. На 1948 р. стінних календарних таблиць видано було 5. Кишенькових календарців 9 («Укр. Трибуни», «Укр. Книгарні» Мюнхен, Кооперативи КОС, Гуртівні паперу—Я. Пастушенка та в-ва Вернигора—Інформатор Еміґранта). В 1948 році появилося два нові типи календарів: відривний тижневик (Некарсульм) та відривний місячний ілюстрований календарь для бюра і дому.

Нарешті на 1948 р. видано було три календарі-альманахи (вид. Я. Пастушенка — Авґсбурґ, «Криниці» — Корнберґ, «Заграви» — Бльомберґ), з них — Календар-альманах, вид. Я. Пастушенком, дуже змістовний і різноманітно складений і щодо зовнішнього оформлення і щодо змісту становив велике досягнення.

Видавці календарів на 1949 рік мусять рахуватися і з малою покупною спроможністю українського еміґранта після грошової реформи в Німеччині і з усе зростаючим звуженням, через від'їзд за океан, контингенту книжкового споживача.

Кишенькові календарці 1949 р., що вже появилися (СХС, «Укр. Трибуни», «Молодого Житя») показують тенденцію до зведення їх, крім останнього, майже виключно до календарної частини. В них нема навіть такої необхідної частини, як адреси українських установ та часописів у Німеччині й по інших країнах українського розселення.

Україніка

Книга про Україну, український нарід та українську культуру в мовах чужинців мають потрійне значення:

1. За допомогою цих книг українці, розсипані по цілому світу—поміж іншими народами, мають можливість легко, вірогідно і правдиво інформувати своїх сусідів—чужинців про Україну, її долю та визвольні змагання. Часто вистачить позичити або подарувати чуженцеві таку книгу, щоб зробити з нього щирого прихильника самостійної України, а навіть —активного борця за її волю,

2. Українці, що вже дещо опанували дану чужу мову, читаючи в цій мові про своє — українське, що уже відоме з книг в мові українській, легко й без нагаги вдосконалюються в даній мові.

3. Українці, що рідну мову забули, або, що, виростаючи серед чужинців, і не мали змоги її навчитися, по цих книгах пізнають долю й культуру народу, що з нього вони вийшли, і часто буває, що вони навертаються до мови й культури своїх батьків, дідів та прародичів.

Редакція радить всім, кого цікавить Україніка мовами: англійською, французькою та німецькою, набути собі т. 158 «Записок Н. Т Ш.», який виповнений працею Доц. Є Пеленського: «Україніка в Чужих мовах»—9 аркушів друку. Ці книги, що не ввійшли до праці -Редакція буде подавати на сторінках «Рідної Книги на Чужині». В ближчому числі подамо україніку англійською мовою, бо книги в цій мові читає найбільша частина людства—четвертина.

Філологічні праці Ю. Шереха

Професор славістики на Мюнхенському Університеті (німецькому) Д-р Е. Кошмідер повідомляє нашу Редакцію в таких словах: «Я працюю зараз над перекладом (на німецьку мову—Ред.) праці Юрія Шереха «Синтакса сучасної української літературної мови». Перша частина: «Синтакса простого речення» вже майже готова. Твір цей, написаний з прецизійним і глибоким знанням української мови, як під оглядом історичним, так — і діялектологічним с своїй суті відноситься до української літературної мови, але базується на знанні синтактичної літератури інших европейських мов і якраз цими своїми теоретичними підставами буде виїмково цікавий також і для неукраїнців та неславістів. В свою чергу для славістів цей твір цінний і цікавий тим, що методою автора є не поминати ані найтяжчих проблем і відповідати на такі питання, на які в дотепер знаних працях про синтаксу майже не можна знайти відповіді.

Року 1947 проф. Юрій Шерех видав (розмножено на ксилостилі) працю «До генези називного речення» на 50 — 16 сторінках у чвірку. Ця праця займається так психологічними підкладами, як і історичним розвитком одночленного називного речення, подаючи вичерпуючий матеріял з надзвичайною повнотою. Автор пробує довести, що називне речення—це конструкція, що повстала як наслідок браку граматичної дисциплінованости в щоденній мові. Повстаючи з розпаду рядів, одночленне називне речення поволі здобуло собі право громадянства в літературній мові. Особливо повчаючим є глибокі аналізи автора цього роду речень в мові Шевченка. Якщо, може, не з усіма деталями і висновками автора можна погоджуватися, то все таки праця є виїмково цінною та повчаючою не тільки для українців та славістів, але для синтактиків взагалі.

Конкурс Видавництво «Гуртівня Паперу» Авґсбурґ, розписує оцим конкурс на написання історичних споминів із часів українських визвольних змагань (1918—1948). Розмір 10 друк. аркушів. За найкращий твір перша премія 1000.— нм., друга премія 750 — н. марок. Термін 15. 3. 49 р. Жюрі із членів Секції авторів «Книгоцентру» буде подане до відома в 2-ому числі нашого журналу. — Матеріяли надсилати порученою поштою на адресу «Книгоцентру» із долученням своєї адреси в замкненій коверті.

Українська Гуртівня Паперу, Авґсбурґ, Шпітальґассе 5.

НОВІ ВИДАННЯ

НАУКОВІ ВИДАННЯ

Видавнича діяльність Наукового Товариства ім. Т. Шевченка (НТШ):

Протягом р. 1948 вийшли друком такі праці: 1. Л. Окіншевич: Знамене військове товариство в Україні-Гетьманщині ХУII-ХУIII ст. Записки НТШ, т. 157, 14 1/2 арк. 2. „В 300-ліття Хмельниччини". Записки НТШ, т. 156, 11 арк. 3. Є. Ю Пеленський: „Україніка в чужих мовах«. Записки НТШ т. 158, 9 арк 4. „Сьогочасне й минуле", число 1, 8 арк. Незабаром вийдуть з друку:

5. А. Яковлів: „Український кодекс 1843 р.". Записки, т. 159, 11 арк. 6. Р. Єндик: „Расова будова України" Бібліотека українознавства. ч. I, 28 арк. 7. „Сьогочасне й минуле", ч. 2. 6 арк. Г. Л.

Нові видання Української Вільної Академії Наук:

Серія: Археологія України:

1. Збірник „Палеоліт України" під ред., д-ра Л. Чикаленка. Вийшли: вип. 1 — Ганна Закревська: Четвертинні відклади Українського Полісся в межах Наддніпрянщини; вип. 2. Михайло Міллер. Палеоліт Надпоріжжя.

2. Збірник „Трипільська Культура на Україні" під ред. проф. П. Курінного. Вийшли: вип. 1. Ярослав Пастернак. До проблеми поширення й хронології лінійно-стрічкової кераміки в Европі.

II. Серія історична. Монографія проф. д-ра Бориса Крупницького: „Гетьман Данило Апостол і його доба":

III Серія: Література, вип. 1. Дмитро Чижевський. „Культурно-історичні епохи".

IУ Серія. Шевченко та його доба, т. II, вип. 1. Леонід Білецький: „Т. Шевченко в Яготині".

Видання Інституту Слов'янознавства УВАН

SLAVISTICA, під ред. проф. Я. Рудницького:

1. „Завдання Словянської філології та укр. славістики і цілі Інституту Слов'янознавства".

ч. 2. Василь Чапленко: „Українізми в мові М. Гоголя."

ч. 3. Іван Сидорук; „Українсько-білоруська мовна межа".

Наукові записки УТГІ. Том I (IУ).

Реґенсбурґ, 1948. стор. 197, 8 мал. та 5 мап України. Вийшов друком перший після війни том Наукових Записок УТГІ, що містить у собі 10 наукових розвідок, 4 короткі наукові звідомлення та біографії ювілянтів УТГІ. Перший том Н.З. має такий зміст:

I Оригінальні розвідки (вийшли також і окремими відбитками):

1. Проф. др. О. АРХИМОВИЧ: „Про бурякове насіння та про аномалії будови квітки цукрового буряка". Стор. 9-18 Рис. 3.

2. Доц. А. ЖАРСЬКИЙ: „Conopidae околиць Львова" (ст. 19—28).

3. Доц. др. П. ЗЕЛЕНИЙ: „Біологічне значення сірки та її засвоювання в курей Ст. 29—48.

4. Проф. др Б. ІВАНИЦЬКИЙ: „Колонізаційна й господарська роля лісу на Правобережжі й Підніпров'ю в 16—17 вв." Стор. 43—56

5. Проф. др. Г. МАХІВ: „Природнє та аґрикультурне районування українських земель". Стор. 57—84

6. Проф В. ПАНАСЕНКО:„ Хвороби хлібних колосківців в Україні". Стор 85—101.

7. Проф. др. І. РОЗГІН-КОХАНИЙ: „Вплив рентґенівського проміння на білкову молекулу та мікроорганізми" Стор. 103—111.

8. Проф. др Є. ХРАПЛИВИЙ: „Ширення с.-г. знань серед українців на західньо-українських землях". Ст. 113—122.

9. Проф. Інж. М. ЗАЙЦЕВ: „Новий каталізатор для гідрогенізації масних олій та його вживання в промисловості". Стор. 123—138.

10 Проф П ШУЛЕЖКО: „Пружна стійкість платівок з неопертою й навантаженою силами частиною контуру". Стор. 139—170.

II. Короткі наукові звідомлення присвячені таким питанням: 1. В. ПАНАСЕНКО описує нову бактеріозу лялеманції. 2. І. РОЗГІН - КОХАНИЙ подає дані з історії нового заповідника України — „Чаплі — Асканія Нова". 3. М. БОРОВСЬКИЙ знайомить із цікавими досвідами рижосіяння на Райні, що їх перевів аґроном Томченко. 4. П. ШУЛЕЖКО подає реферат праці інж. Авраменка про нову теорію будови всесвіту

III Додатки. В додатках подано біографії та характеристики діяльности проф. І. Шовгенова — першого ректора У.Г.А., ректора УТГІ проф. Б. Іваницького та проф. Л. Шрамченка з нагоди їх семидесятиліття.

Видання Богословської Академії в Мюнхені (Вільгельмштр. 6-III):

1.	Бюлетень Богоєловської Академії ч.ч. 1, 2 і 3	1 мрк.
2.	Бюлетень Богоєловської Академії ч. 4,	
3.	Збірник науково-богословських та церковно-історичних праць	1.30
4.	Історія української Церкви проф. д-р. Н. Полонська	1.20
5.	Вступ до Богословія — о.проф. О. Іваницький	1.—
6.	Літургіка — протопресв. П. Калинович	10.—
7.	Догматичне Богословіє —лекція 1—3, о. проф. О Поліський	1.50
8.	Порівняльне Богословіє — лекц. I, о. проф. М. Павловський	0,50
	(Примітка: лекції друкуються систематично)	
9.	Історія філософії, ч. I. Антична філософія, проф др. Д. Чижевський	1.20
10.	Логіка із збірником логічних вправ — проф. др. Д. Чижевський	2.00
11.	Тексти латинської мови із словником	1.00
12.	Підручник старо-грецької мови, ч. I і II, проф. А. Коцевалов	1.00
13.	Чудеса науки й Вищий Розум — проф. П. Ковалів	0·50

МИСТЕЦЬКІ ВИДАННЯ

Старанням Української Спілки Образотворчих Мистців (УСОМ) видано ч. I і ч. II єдиного українського мистецького журналу „Українське Мистецтво» і тепер підготовлено до друку ч. III-IУ. Журнал цей, хоч і є першим на мистецькій ниві кроком, але звернув на себе увагу чужинців.

Видано також книжку про 3-х українських різбарів (Крук. Павлось, Мухін). яка яскраво показує, що, не вважаючи на різні школи і напрями. наші різбарі стоять на високому рівні і можуть показати свою творчість західньо-европейському глядачеві.

Альбом „Українськэ малярство", виданий УСОМ, складається з 20 кольорових репродукцій і показує невелику групу мистців, що перебувають на чужині. Він розрахований на кілька зшитків. Сподіваємось, що в наступних буде показана творчість наших артистів-малярів і ширше і більше. Г.Л.

РІЗНІ ВИДАННЯ

1. Федір Дудко: „ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН", істор. роман, Накзадом Гуртівні Паперу в Авґсбурґу (Німеччина), 1948 р., Окладинка Сергія Бабулевича. Сторін 216, ціна 4.—нм.

2. Володимир Січинський: „НАЗВА УКРАЇНИ". популярна розвідка. Накладом Гуртівні Паперу, Авгсбурґ. 1948. Окладинка роботи автора. Стор. 44, 8°, 8 карт, друк в Некарсульмі. Ціна 1 50 нм.

3. Вибрані мистецькі взори українських вишивок, 1948 р., зібрав А. Король, 16 табл. виконані: 10 кольоровим офсетдруком, разом около 25 взорівх низинка, яворіка, мережка, хрестикові . Ціна альбома 5 — нм.

4. Українсько-німецько-англійсько-французький словник уложив проф. д-р З. Лисівецький, 1948 р., Накладом Гуртівні Папеву „Я.П." — Авґсбурґ. Формат кишеневий, 350 сторін в 4 колонки. Англійська й французька вимови.

СТОРІНКА ПРИЯТЕЛІВ ТА ЧИТАЧІВ УКРАЇНСКОЇ КНИГИ

ВІД РЕДАКЦІЇ. Розпочинаючи цю сторінку, Редакція просить шановних п.п. любителів, приятелів і читачів української книги — без огляду на те, де вони тепер перебувають, надсилати до Редакції для цієї сторінки свої *листи-поради* на тему: »Що треба було б зробити, щоб *піднести якість* української книги, *знизити її продажну ціну та поширити круг любителів, прихильників і читачів*«. З огляду на брак місця й дорожнечу друку Редакція просить писати якнайкоротше — телеграфічним стилем. Зокрема бажано мати листи на тему: *»Що треба було б видати чи перевидати в першу чергу-якнайшвидше?«*, або на тему: *»Що мали б писати наші автори?«*. За відгук Редакція наперед дякує.

Треба видати довідник: »Як працювати над собою«.

Українці розсипані по цілому світу, оточені чужинцями. Свої духові потреби можуть вони задовольняти переважно за допомогою рідної книги, рідної преси — читанням.

Щоб духово піднестися, удосконалитися — йти вперед, кожен мусить працювати над собою *самостійно-без* керівництва, а часу й сил на цю працю *кожному залишається мало*, бо вони здебільшого йдуть на здобування »хліба щоденного«. Тому свій час і сили, призначені для самоосвіти, кожен мусить витрачати *розумно - доцільно: за певним пляном*, за певним розкладом самоосвітньої праці, за певною її методою, але наполегливо — щоденно й поступово — від простішого й легшого — до складнішого й тяжчого для зрозуміння. Оцей плян, систему, методу самостійної особистої праці над самим собою і мав би дати збірник - довідник під заголовком: *»як працювати над самим собою?«* Ця книжка мала б бути невелика (напр. 5 аркушів—80 стор. вісімки), дуже змістовна — ядерна, а при тому написана приступною літературною мовою, гарномистецьки оформлена в рідному — українському стилі і *дуже дешева*. Щоб цього досягнути— треба було б її видати в кількості не менш 50.000 примірників. А щоб уникнути поштових і валютних перешкод треба було б її видати рівночасно в декількох країнах: у Канаді, Англії, Бельгії, Німеччині. Очевидно, що на це потрібні поважні кошти, але наші громадські організації при добрій волі та зрозумінні важливости такого видання могли б їх скласти. Повернулися б вони дуже швидко, особливо, коли б і наша преса зрозуміла значення такого видання та помогла його пропагувати. Другий методологічний довідник мав би охопити методику *колективної самоосвітньої праці*, напр. під заголовком *»Як провадити культурно-освітню працю в українських громадських організаціях«*. Цей довідник мав би вийти вже меншим накладом (15-20.000 прим.), але міг би бути більшого розміру і не так приступно написаним. Українську пресу прошу цей лист передрукувати, або забрати в цій справі голос.

Проф. В. Доманицький.

Що треба передрукувати з загальних історичних праць про Україну

У вільних духово умовах життя політичної української еміґрації одною з найважливіших ділянок книжкової продукції є друкування книжок з національної історії. Треба не забувати, що на батьківщині дослідження нашої рідної історії вбито »марксическим методом«, тобто політичними приписами централізовано-тоталітарної монархії азійського типу. Твори найбільшого історика України — ак. М. Грушевського там заборонені й повинищувані.

Тому найбільшим нашим обов'язком є перевидати ті історичні книжки, що можуть бути й тепер корисними для читання дорослому еміґрантському суспільству і для навчання дітей і молоді. Такою книжкою є, насамперед, *»Ілюстрована історія України« М. Грушевського*, що була видана перед революцією і під час її декілька разів. В останньому виданні виклад подій доведено до Берестейського миру 1918 р. Охоплюючи понад 500 стор. популярно викладеного тексту, оздоблена численними ілюстраціями, здебільшого з ориґінальних історичних пам'яток, просякнута щирим патріотизмом і народолюбством: ця книжка може годитися й для самоосвіти й для шкільного викладання. В разі поновного її видання, треба було б додати до неї доповнення: вступну статтю про передісторичнчаси в Україні (археологія України) та заключний розділ про історію України після революції 1917 р. до наших днів. На еміґрації є фахівці що могли б написати ці два доповнюючі розділи до цієї книжки. Не менш доцільним здавалося б мені перевидання в перекладі українською мовою *»Очерка истории украинского народа«* того ж автора, що є власне конспектом його лекцій і був призначений для більш кваліфікованого читача.

Поруч зі згаданими книжками М. Грушевського треба згадати й працю *О. Я. Єфіменко »Історія українського народу«* ч.ч. 1-2 під редакцією ак. Д. Багалія. Це — праця, що при талановитому викладі подає між іншим низку цінних відомостей і матеріялів до найменш поки що вивченого часу нашої історії — XVIII ст., а в доповнюючому її розділі про історію України в XIX ст., що належить перу ак. Д. Багалія, є найновішим оглядом останнього передреволюційного періоду історії України.

Коли б до цих книжок в розпорядженні нашого студента, школяра й кожного освіченого громадянина була ще *»Українська культура« проф. І. Огієнка (митрополита Іларіона)*, — то можно було б вважати насущну потребу в поширенні знань про історію нашої країни в найнімальнішій мірі вже забезпеченою. Взиваємо до наших патріотичних видавців про задоволення цієї національно-освітньої потреби.

В. Чорногай.

ДОРОГІ ДРУЗІ!

Я — українець з Великої України, після війни перебував . . . . у французькому іноземн-

ому леґіоні. бо не хотів вертатись на »батьківщину«. Спочатку був в Африці, потім в Індокитаї тепер знову в Африці, вернувшися з Індокитаю по різних тропічних хоробах.

Випадково дістав український календар на 1948 рік і так зрадів бачучи, що є українські наукові заклади на чужині. Така радість охопила мене. . . Якби Ви знали, *як тяжко жити серед чужинців, не маючи змоги ані балакати, ані читати на українській мові- це неможливо уявити!* І. П.

ХРОНІКА

УТВОРЕННЯ „КНИГОЦЕНТРУ". Дня 30.вересня 1948р. відбулося в Мюнхені в приміщенні кооперативи „КОС» закінчення Установчих Зборів „КНИГОЦЕНТРУ".

Збори приняли статут (2. редакції) та обрали керівні органи „Книгоцентру", а саме:

Голова Надзірної Ради: редак. Р. Ільницький („Час"), члени Надзірної Ради — по два від кожної секції: проф. др. В. Петрів, проф. др. Я. Руднипький, — проф. др. І. Розгін, п. Г. Лінчевський, др. М. Гоцій, др. А. Фіголь („Молоде Життя") п. С. Слюсарчук. п М. Кунило, п. С. Спринський („КОС") С. Бігус (»Укр. Слово« — Реґенсбурґ) та представник Н.Т.Ш., якого визначить Т-во пізніше.

Голова Управи „КНИГОЦЕНТРУ" — проф. В. Доманицький (УВУ, УТГІ); містоголова — п. С. Климишин („Укр. Книгарня"), секретар — п. Я. Пастушенко (Авґсбурґ); заступники: п Л. Кокодинський („Укр. Слово") та доц. інж. М. Каплистий (УТГІ).

Контрольна Комісія: ред. Ю. Косач, ред. Б. Головський. інж. І. Янович; заступники: др. О. Бойчук та др. Гр. Прокопчук.

В перерві засновано п'ять секцій „Книгоцентру": 1) „Авторів та їх об'єднань", що її заложили 5 установа 11 осіб, — разом 16; 2) „Редакторів, рецензентів та критиків" — 3 установи, 1 Об'єднання письменників, 8 осіб, — разом 12; 3)—„Видавництв" 3 установи, 9 видавництв, 3 особи, — разом 15 ; 4) „Друкарень" — 3 друкарні; 5) „Книготорговель"- 8 книгарень. Разом у засіданнях секцій брало участь 65 членів секцій. Секція Графіків та ілюстраторів ще не могла заснуватися; єдиний представник графіків — др. М. Гоцій автоматично увійшов до Надзірної Ради.

З ЖИТТЯ „КНИГОЦЕНТРУ". Дня 15.10 1948 відбулося перше засідання Надзірної Ради Книгоцентру під головуванням р. Р. Ільницького (В-во „Час"-Фюрт). II. Рада обрала: І. Містоголовою д-ра А. Фіґоля (В-во „Молоде Життя"), II. Містоголовою п. С. Спринського (Коопер. „КОС"), Секретарем п. С. Бігуса (В-во Укр. „Слово" Реґенсбурґ) а його заступником ред. Г. Лінчевського. Н. Рада схвалила проєкти Управи щодо видання власного органу „Рідна Книга на чужині", збірного торговельного цінника видань членів »Книгоцентру«, організації місяця української книги та затвердила на керівника бюра д-ра М. Гоція.Н.Рада запропонувала Управі простудіювати можливість заснування курсів для книготоргівців та кольпортерів, видання систематичного каталогу української книги на чужині (1945—1948), створення пляну продукції української книги на чужині на р. 1949.

ЩО РОБИТЬ Н. Т. Ш.

І. В стадії остаточного оформлення до друку знаходяться такі праці:

1. Збірник Математ.-природн.-лікарської Секції, Записки т. 160, 12 арк.
2. Збірник Філософічної Секції. Записки т.161, 12 арк.
3. Енциклопедія Українознавства, т. І. 50 арк.
4. Етнографічна карта Галичини з поясненнями, 15 арк.

II. В грудні 1948р. Пре-дія приступила до остаточного опрацювання видавничого пляну, вона має надію зрім вичислених в уступі видавати ще 60-80 арк. друку.

III. НТШ видаватиме деуком окремі „Звідомлення НТШ", в яких будуть поміщувані резюме усіх праць, реферованих на засіданнях Комісій або Секцій. Звідомлення будуть друкуватися в англ., а можливо також і нім. мові. Розмір резюме одної праці не може перевищувати 2 стор. друку.

IУ. Президія НТШ задумує продовжувати фільмування книжок з ділянки українознавства, хоч у дуже обмеженному розмірі.

Фільми будуть негайно переслані до Америки й там стануть засновком поважної наукової української бібліотеки.

НТШ є готове фільмувати також рукописи праць українських учених і переслати фільми до своєї філії в Америці, застерегаючи всі авторські права за власником рукопису. Адреса НТШ: Sevcenko Society of Science: 13b, München 62, Schliessfach 8.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (У.В.У.) У МЮНХЕНІ відкриває „Інститут Заочного Навчання при У.В.У". як автономну установу з окремим управлінням. Студії в Ін-ті розложені на 4 роки. І-ий акад. рік охоплює загальні і загальноукраїнознавчі курси. Ці курси творять цілість. що їх закінчує іспит на диплом працівника української культури й освіти, який даватиме кваліфікацію на працю в Народ. Універ-тах, клюбах молоді, тощо. Почавши з 2-го року курси проходять у трирічних відділах: а) гуманістичному, б) правному і в) суспільно-економічному. В приготуванні до друку є такі наукові підручники:

1. Баранів О. Історія римського права.
2. Кульчицький О. Нарис структуральної психології.
3. Ковалів П. Історія української мови.
4. „ „ Лексичний фонд укр.літ.мови (X-XIУ).
5. Мірчук І. Напрямні української культури.
6. Петров В. Український фолклор (другий наклад).
7. Васильів М. Промислова економіка.
5. Студинський Ю. Історія економічних доктрин.
9. Іваницький С. Міжнародне публічне право.
10. Перегінець А. Цивільний процес.
11. Білецький Л. Українська література.
12. Юрченко Ю Чинне право в Україні (нарис основних засад)
13. Ващенко Г. Загальні методи навчаннк ч. II.

Матеріяли до тритомової „СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ", що її почав було видавати Український Видавничий Інститут у Львові під редакцією проф. д-ра Євгена Храпливого (вийшов зшиток І — А-В), збережений і вивезений до Баварії майже цілий. Нині Головний Редактор С. Г. Енциклопедії, одужавши після тяжкої хвороби. висуває проєкт видання однотомового екстракту з цього матеріялу під заголовком: „Енциклопедичний підручник для хлібороба". — шукає видавця.

ЦЕНТР. БЮРО УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВО-ДОСЛІДЧИХ ІНСТИТУТІВ в Н'Ю-ЙОРКУ (ЦБУНДІ). У з'язку з переїздом з Европи до Америки численних українських інтелектуалістів перенесли свої організаційні централі: 1. Український СУХОДОЛОВИЙ Інститут — керує його працями д-р Тиміш Олесіюк-Олесевич. 2. Український МОРСЬКИЙ Ін-т — керує ним проф. Михайло Міллер. 3. Український ОКЕАНІЧНИЙ Інститут — керує його працями інж - ек. Лев Биковський. ЦБУНДІ хоче виділити й окремо зорганізувати ще два нові Ін-ти: 4. Українсько-Американський Ін-т та 5. Ін-т Зеленої України. У найближчому часі він увійде в порозуміння із знавцями українства в Америці та Схід. Азії з метою організації цих Інститутів Діловим Директором Ін-ті і Наук — Секретарем є інж. ек. Л. Биковсякий. ЦБУНДІ є також відпоручником на Америку діючого в Европі Укр. Н. Д. І-ту РОДО та ЗНАМЕНОЗНАВСТВА, трьома відділами якого керують: проф. д-р М. Міллер, прож, д-р Я. Рудницький та проф. О. Оглоблин, а який працює при „Укр Родовідній Установі" (керівник — доц. інж. Євген Архипенко). Під безпосереднім керівництвом інж. Л. Биковського знаходиться рівнож „Фундація плекання бібліотекознавства ім. М. Гочанковської. Адреса Центрального Бюра всіх цих Інститутів: Інж. Лев Биковський; P. O. Box 291, Cooper Station, New-York City, 3; N.V.;U.S.A.

НАШІ ЮВІЛЕЇ 1949 РОКУ

В році 1949 будемо мати декілько ювілеїв, а саме: в СІЧНІ — 300 літ з дня в'їзду Богдана Хмельницького до Київа (14 I), та 30 літ — акту проголошення злуки Схід. і Зах. Україн. Земель (22.I); в ЛЮТОМУ— 77 річницю дня народження поетки Лесі Українки (24.2); в БЕРЕЗНІ — 135 літ з дня народження і 88 літ з дня смерти Т. Шевченка (9 і 10.3); в ТРАВНІ — 50 літ з дня заснування Краєвого с. - г. Т-ва »Сільский Господар « у Львові (16.5); 23 — роки з дня смерти С. Петлюри (25.5) та 11 літ з дня смерти Є. Коновальця (23.5); в ЧЕРВНІ: 100 літ з дня народження письмен. Олени Пчілки (Ольги Косач — 16.6), та 20 літ з дня смерти укр. аґронома, видавця і громад. діяча Є. Чикаленка (22.6); в ЛИПНІ — 5 літ з дня смерти поета О. Олеся (22.7); в СЕРПНІ — 25 літ з дня вибуху I світової війни (2.8); в ВЕРЕСНІ — 240 літ з дня смерти Гетьмана Івана Мазепи (3.9) та 5 літ з дня смерти композитора і дириґента О. Кошиця; в ЖОВТНІ 10 літ з дня смерти укр. вченого і гром. діяча Ол. Лотоцького; в ЛИСТОПАДІ — 31 річниця заняття українськими військами Львова, 5 літ з дня смерти митрополита А. Шептицького (1.2) та 15 літ з дня смерти історика Михайла Грушевського (24.2); в ГРУДНІ — 15 літ з дня розстрілу большевицькою владою письменників, поетів, критиків: О. Влизька, Л. Фальківського, М. Терещенка, Гр. Косинки, Ів. Крушельницького, М. Лебединця, Костя Буревія та Романа Шевченка (13.12). В 1949 р — 100 з дня смерти байкара Е. Гребінки.

Всім цим ювілейним подіям та іменам Редакція буде присвячувати чи то цілі числа, чи бодай окремі статті й огляди. Це число 1- присвячене 150-річчю »Енеїди« Котляревського; число 2 — буде присвячено 300-літтю Хмельниччини та 30-літтю злуки Схід. і Захід. Українських земель, число 3 — Т. Г. Шевченкові, число 4 — Великодне.

Передчасна втрата — др. Леонід Мосендз

В гірській санаторії для туберкульозних, у Швайцарії 13.X.1948 помер др. Леонід Мосендз, учасник визвольних змагань, вояк Армії У.Н.Р., інженер-абсольвент Укр. Госп. Академії, письменник і поет. Самі наведені факти свідчать про життєвий шлях Небіжчика, який в усіх галузях, де йому довелося працювати, виявив визначний хист і велику наполегливість. Проте літературна праця найбільше його вабила, і ім'я Небіжчика відоме найміцніше саме на цім полі завдяки таким творам, як »Зодіяк« (поезії), »Гомо леніс« — новелі (серед яких зустрічаємо талановитий твір »Помста), «Канітферштан», »Волинський Рік« та інш. Багато віршів і новель розсіяно по періодичних виданнях (Нова Україна, Вістник. Студентський Вістник, тощо) і в кожнім творі помітна висока культура слова, що свідчить про високорозвинений інтелект та майстерність автора. Вже кілька років працював покійний над романом-хронікою під назвою »Засів«, але передчасна смерть припинила цю його працю. Це далеко неповний підсумок праці Мосендза, яку перервала смерть на 51 році життя (народив 1897 р.). С. Д.

ЗАПИТИ ТА ВІДПОВІДІ

Український Червоний Хрест на чужині

CROIX ROUGE UKRAINIENNE EN EXIL. - GENEVE, 1, Place du Grand Mezel, Suisse

Ч. 6470 Женева, 30 вересня 1948

До ВШ.Управи »Українського Книгоцентра«

Прочитав я в »ЧАС«: ч. 37 повідомлення про заснування »У. Книгоцентру« і з'їзд фундаторів у Мюнхені. Отже, я як старий бібліотекар щиро вітаю ініціятиву і готовий співпрацювати. В Женеві я маю власну бібліотеку і архів, що нараховує б. 8000 назв різних видань. Крім того я маю велике число дублікатів на різних мовах, головно про Україну і видання здебільшого перед і по першій війні. Також різні старі »Драгоманівські« видання в Женеві. Я хочу пропонувати бажаючим, перевести обмін виданнями, бо моя бібліотека мало має сучасних з Німеччини видань, а натомість по укр. інституціях здебільшого бракує старих видань. Прошу мені порадити, яким способом і чи можливо перевести обмін цей?. Чи Ваша організація схотіла б посередничати? . . . .

. . . . Евентуально я міг би з моєї бібліотеки служити матеріялом для перевидання окремих книжок. На жаль каталогу ще не маю.

Піддаю ще Вашій увазі думку, щоб у Швайцарії при моїй бібліотеці скласти один з осередків українських видань — так, щоби звідци можна було пізніше пересилати деінде по потребі.

Евген Бачинський, Директор

Відповідь: Управа »Книгоцентру« не включала в плян своєї діяльности справи бібліотек та читалень, бо вважала, що це є компетенція якоїсь іншої централі напр. »Просвіт«, самоосвітніх гуртків, Т-ва прихильників і читачів української книги. тощо. Але такої централі покищо нема, — тому будемо помагати Вам у виміні Ваших дублікатів. З цією метою друкуємо тут Ваш лист — може серед наших читачів знайдуться охочі. Ваша пропозиція використовувати Ваші книги для передруків та створити у Вас один з осередків українських видань — дуже цінна, і ми певні, що наші видавництва з неї скористають. Будемо Вам вдячні за Ваші думки й поради щодо поліпшення української книгарської справи. Дякуємо! Подробиці в листі.

Підручник української мови для німців

Прошу ласкаво повідомити, чи можва дістати підручник української мови для початкуючих німців. Прошу заінтересуватись моїм питанням, бо мене особисто багато німців питали за підручник українсько - німецький. Я з свого боку шукав по Мюнхену, по установах, запитував у Реґенсбургу — відповіді нема. Цікаво, що росіяни скористали з відповідної потреби в тім напрямку і видали вже російсько-німецький підручник для німців.

(Лист Пана Василя Чубатого)

Відповідь: Такий підручник проф. др. Я. Рудницького виданий був видавн. Герроде. Радимо Вам придбати в Н. Т. Ш. працю доц. д-ра Є. Ю. Пеленського »Українка в чужих мовах« (англ. франц., нім.). Там знайдете ту українку німец. мовою, яку можна випозичити з бібліотек. На кожному ринку Баварії можете купити дві книги. які Вас напевно не задовольнять: 1) Ю. Чорний: »Самоучок німецько-український« ціна 2.80 н.м. та 2) Juryj Kossatsch: „Ukrainische Literatur der Gegenwart" Preiss — 1 D. M. В наступному числі подамо ту українку німецькою мовою, яка не ввійшла до праці Є. Ю. Пеленського.

Від Українського музею-архіву УВАН

У співпраці з Музеєм і Бібліотекою НТШ (Берхтеєґаден — дир. В. Дорошенко), Українським Архівом (Ашаффенбурґ — п. О. Животко), Музеєм-Архівом англ. зони (Бльомбер — проф. Л. Бачинський), Представництвом Т-ва Охорони українських пам'яток при УВАН на Реґенсбурґ (дир. М. Марковський) та на Міттенвальд (дир. О. Бендера), представником СУБ'у на Німеччину (ред. А. Курдидик) Український Музей - Архів збирає для майбутніх українських центральних бібліотек по 7 примірників усіх видань і перевидань українською мовою, або іншими мовами про Україну, незалежно від способів розмноження (друк, літографія, циклостиль-ротатор, фотоспосіб, гектограф) і незалежно від змісту і форми (візитівки, бланкети, запрошення, об'яви, плякати, афіші, програми, проспекти, каталоги, статути, бюлетені, газети, журнали, альманахи, календарі, підручники, словники, взагалі всякого роду книжки, листівки, марки, портрети, ікони, картини, тощо). Ці 7 примірників становлять так звані обов'язкові примірники, що їх всі видавництва, редакції, організації, установи або окремі особи — видавці, автори, редактори — повинні безплатно надсилати до Музею - Архіву УВАН (13b Augsburg, Somme-Kaserne, Bl. IY/19), або передавати на місцях до одного з вищезазначених музеїв чи представництв по приналежності. Всі примірники повинні бути непошкоджені.

Український Музей-Архів при Українській Вільній Академії Наук

Софія Парфанович

ЗАГОРІЛА ПОЛОНИНА

Оповідання про дозрівання, життя й боротьбу сучасного бойківського села

Ціна 2.— НМ

Жадайте в книгарнях

Замовлення: КОС, Мюнхен, Rosenheimerstr. 46a;

„Українська Книгарня", Мюнхен, Dachauerstr. 9

Передплачуйте, купуйте, читайте місячник:

«РІДНА КНИГА НА ЧУЖИНІ»

Передплата:

	Рік:	1/2 року:	1/4 року:	Число поод.:
В Німеччині:	6 н. мар.	3 н. мар.	2 н. м.	80 н.пф.
В Бельґії:	100 б. фр.	50 б. фр.	25 б. фр.	10 б. фр.
В Англії:	20 шіл.	10 шіл.	5 шіл.	2 шіл.
В Америці:	4 ам. дол.	2 ам. дол.	1 ам. дол.	35 центів

Редакція:

Prof. W. Domanyckyj, 13a Regensburg, Paul Heysestr.6/167

Адміністрація:

„BUCHZENTRALE", 13b München, Dachauerstraße 9/I. Germany. US-Zone, Europe

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР КНИЖОК

є все у нас!

(Виняток з каталогу в 4 ч. на 1949 р.)

3	Багряний І.: Морітурі	2.—
4.	„ Розгром	2.—
14.	Данський О.: Хочу жити	3.
15.	„ Наші дні	2.30
49.	Левицький І.: Микола Джеря	2.50
49.	Лепкий Б.: Крутіж	3.50
51.	Опільський Ю.: Іду на вас	2.50
53.	Осмачка Т.: Старший Боярин	2.50
55.	Парфанович С.: Загоріла полонина	2.—
60.	Самчук У.: OST	8.80
62.	Старицький М.: Кармелюк т. І.	2.50
63.	Степовий Ю.: Ясир	1.50
64.	„ Зв'язкова Віра	1.80
67.	Стефаник В.; Твори (повне видання)	6.—
74.	Федір Золотополець: Син України	5.—
104.	Осьмачка Т: Поет	3.50
114.	Шевченко Т.: Кобзар І. II. III. тт. разом	6.—
122.	Білецький Л.: Історія Укр. Літератури	7.50
130.	Захарків В.: Англо-україн. словник	6.—
131.	„ Укр.-англійськ. словник	3.—
132.	Зілинський І.; Український правопис	1.20
140.	Др. Кулицький: Карта України	2.50
141.	Листвецький З.: Укр.-нім. анг. фр. словник	5.—
145.	Орел М.: Правописний словник	4.—
263.	Фесенко А.Г.: Перші кроки (англ. самов)	4 —
264.	Чорний Ю.: Самоучок нім.-укр. з словн.	2.80
272.	Витвицький Л.: Городництво	6.50

Новий повний каталог висилаємо безплатно. Замовляти листівкою.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ Мюнхен, Дахауер. 9/I.

СТЕПАН ШИПИЛЯВИЙ

KISSLEGG IM ALLGÄU

обслуговує українськими виданнями французьку зону Німеччини

на бажання висилає книжки також на нове місце переселення.

Адреса:

Stepan Schypylawyj, 14b Kisslegg im Allgäu Emmelhofen Rathaus

Робітники української книги вступайте в число членів «Книгоцентру»!

Адреса канцелярії: Buchzentrale 13b München 2, Dachauerstr. 9/I; Germany; U. S. Zone; Europe.

Голова Управи: Prof. V. Domanyckyj, 13a Regensburg, Paul Heysestraße 6/167.

Голова Надз. Ради: Red. R. Ilnyckyj, 13a Führt in B., Maxstraße 13.

Папір на це число дала яко дар на пресовий фонд «Книгоцентру» українська фірма «Гуртівня Паперу» в Авґсбурґу.